

VOJENSKÉ ROZHLEDY

ČÍSLO 1.

ROČNÍK XVI.

LEDEN 1935

ČÁST VŠEOBECNÁ

Redaktoři: Brig. generál Jiří Birula a podplukovník gšt. František Pobunek.

Major pých. Ludvík Strašík:

Bojové zkušenosti řadového důstojníka.

Odborné zkušenosti, získané ve světové válce, byly vloženy do různých předpisů a komentují se často ve vojenské literatuře, ale o vlivu války a boje na psychu vojáka, zejména důstojníka-velitele, píše se málo. A právě nepřikrášlené zážitky na bojišti jsou velmi cennou pomůckou mladým kamarádům, kteří válku neprožili. Stručné věty předpisů nabývají takto konkrétnějších forem, stanou se jim lépe pochopitelnými a tudíž i cennějšími. Nepůjdete pak úplně do neznáma. Válečné zkušenosti nelze nikomu nahradit, možno však pravdivým líčením zážitků podati obraz vlivů boje na psychu člověka, která zůstává stále stejná, i když se zbraně mění. Znáť psychu člověka, jak se jeví v boji, je pro důstojníka-velitele velmi důležité a zaslouhuje jistě tolik studie jako výcvik taktický.

Budeme se tu zabývat několika válečnými případy, které jsem prožil a namátkou vybral, a z kterých získají mladí kamarádi určitá ponaučení.

*

Úsilný pochod zálohy v bitvě u Krasniku r. 1914.

Pluk v rámci divise konal dva dny a dvě noci úsilný pochod skoro po 60 km za 24 hod., zasáhl pak do boje a pronásledoval asi 15 km (do noci). Požadavek na tělesnou zdatnost značný, ale veliký i na zdatnost morální. Chci vám vylíčit dojmy, které jsem sám prožil v tomto případě ve funkci velitele čety. Ke sklonku prvního dne začalo mužstvo padat vedrem, vysílením a pod značným zatížením. Pozadu zůstali většinou starší záložníci, kteří nebyli v pochodování vytrénováni, a stálou mou starostí bylo, aby jich bylo od mé čety co nejméně. Neměl jsem čas myslet na sebe, ač jsem byl sám unaven. Většinou stačila poznámka, aby nedělali četě ostudu, a šlo se dál. Viděl jsem, že mužstvo není k mým poznámkám a domlouvám ne-
tečné, tudíž že není zle.

Po odpočinku nastal noční pochod. Tmavá noc, haličské cesty, samý prach. Šlo se stroje a — dokud nebylo nepravidelných zastávek — dobře. Při zastávce, trvající asi čtvrt hodiny, usnulo mi mužstvo na silnici. Bylo nutno je budit a vpravit je do pochodového pořádku. Vědomí, že jsem

za svou četou odpověden, nedalo mi zdřimnout si také. „Co bude, když i ty usneš a proud se tvojí vinou přeruší! Pamatuj na válečné dějiny, kterým ses učil. Nesmíš! Musíš vydržet!“ To byly myšlenky velitele čety, který seděl na hromadě šterku u své unavené a spící čety.

V dobrém poměrně pořádku byl ukončen pochod první noci a při ranním šeru jsem zjistil, že mám celou četou pohromadě, vyjma jednoho. Snad obavy před tmou a cizí krajinou byly mi v noci nápomocny v udržení čety pohromadě. Již od samého vyložení z vagonů jsem pozoroval, jak se i neukázněni a mnohokrát trestaní vojíní stali ochotnými a poslušnými vlivem cizího prostředí a nebezpečí. Všeobecně jsem vyčetl z očí vojáků otázku: „Můžeme na tebe spoléhat? Jak nás povedeš?“ — Následoval druhý denní úsilný pochod. Byl daleko horší. Přes veškerou mou námahu zůstalo mi několik vojáků z čety ležet a nereagovali na domluvy ani hrozby. Byli vyčerpáni. Zajímavé je, že to byli většinou muži silné postavy, ale jistě slabé vůle. I mně chtělo tělo vypovědět, nohy šly samy strojově, pozoroval jsem, jak mi ubývá sil. Něco mne nutkalo, abych si lehl do příkopu, jen na chvíli, druhý hlas mi připomínal: „Co bys to byl za důstojníka? Pak si lehne celá četa — právě!“ Uzavřel jsem kompromis, že to ještě čtvrt hodiny vydržím. A tak jsem prodlužoval čtvrt hodinky do velkého odpočinku večer. Pochod druhé noci nebyl již tak uspořádaný. Předjíždělo dělostřelectvo, sotva jsme vykročili, již jsme narazili na torby přední řady — stát, snaha si lehnout, sotva klesls k zemi — zase vchod! Byl to hrozný pochod. K ránu však jsme slyšeli dělovou palbu. Palba a blízkost bojiště vzpružily mužstvo, nezůstávalo pozadu, šlo rázně vpřed. A když vlastní dělostřelectvo zahájilo palbu a sami jsme dostali první rány od nepřítele, nastalo všeobecné ulehčení. Konečně! Při postupu a útoku pak jsem nepozoroval únavy ani na sobě, ani na mužstvu. Vše šlo jako na cvičišti. Tyto zážitky a dojmy velitele čety nám dokazují, jak důležité je, aby velitelé i jednotky byli prochnuti pevnou vůlí dosáhnout daného jim cíle a nepovolit. Musíme! Nedáme se! Je to naše povinnost! Právě důstojníku-veliteli pomáhá vytříbené vědomí povinnosti a odpovědnosti snáze překonat záporné pudry lidské. Stává se neosobním, je „velitelem“, nemá čas na sebe mysliti, musí správně vést, je třeba jeho činnosti. Druží-li se k těmto vlastnostem láska k vlasti a k národu, stává se dokonalým důstojníkem. A takovými chceme, ba musíme být. Zdatné tělo — mnoho, pevná vůle — vše.

*

Velitel čety v prvním boji.

Četa byla ve svazku předvojové hlídky, rozvinula se k postupu. Vše šlo bezvadně. Mužstvo sledovalo každý můj pohyb, na znamení bylo ihned reagováno, viděl jsem, že na mne spoléhají, chtějí být vedeni — směl bych je zklamat?

Ovzduší začátku prvního boje mohl bych charakterisovat takto: Byli jsme všichni zvědaví, jaké to je. Za postupu jsme se dostali do šrapnelové palby, palba ležela špatně a právě nepřesná dělová palba pozvedla naši náladu. „Vždyť špatně střelí!“ V dalším postupu zasvištělo nad námi několik střel z pušek a z kulometů. Také nic zvláštního, známe to jako cílní ze střelnice. Horší byla palba těžkých kulometů, která nás přibila za železniční násep. Palba byla přesná a dostavily se první ztráty. Střely řezaly

do kolejnic. Musili jsme se krýt. Pohled na dva mrtvé vojíny se projevoval u mužstva různě. U jedněch jako zlost, u druhých jako strach. Bylo třeba jednat. Dlouho zde nesmím zůstat nečinně. Četa buď ztratí morálku anebo se povede sama. Tedy — po skončení rozsevu na koleje — přískokem vpřed. Překonali jsme s překvapením a beze ztrát překážku (signální dráty nás trochu zdržely) a já jsem se stal válečným velitelem čety. Běda, kdybych býval v této situaci selhal. Bylo by po četě a i po mé velitelské autoritě. Na prvních činech velitele v boji mnoho záleží! Nesmí projevovat slabost, je bedlivě pozorován.

Útok byl prováděn po rovině proti okraji lesa. Útok těžký. Přes to šlo mužstvo rychle kupředu. Pomstít ztráty. Zajímavé bylo chování raněných v prvním boji. Ač měli za sebou rovinu dobře 300 m do nejbližšího krytu — tato plocha byla hustě postřelována — odložili torbu a pušku, šli klidným krokem zpět a mnoho jich takto zahynulo. Znamení a povely, aby zůstali ležet, nepomáhaly. Myslili, že pro ně „cvičení“ již neplatí. Tento válečný případ nám ilustruje psychu člověka v prvním boji a dokazuje, jak nutné je, zejména ve velitelském sboru, pěstovat smysl pro povinnost a čest, dále v počínání bojovém pěstovat rozhodnost, t. j. domyslit a včas jednat. Také vidíme, jaký vliv má na bojovou morálku nepřítele palba přesná a palba špatná. Proto pěstujte střelbu, přesná palba drtí morálku nepřítele!

*

Velitel čety za zteče a v záloze.

Je zajímavé, že při útoku mě čety nutkala mne jakási podvědomá síla, abych se chopil pušky, střílel a bil se. Chopil jsem se tedy pušky a nebylo to dobře pro čet. Degradoval jsem se z velitele čety na harcovníka, střílel jsem, ale četě jsem nevel. Střílet a velet četě současně není v boji možné. V kritických chvílích boje strhnout mužstvo svým příkladem je ovšem vždy účelné a dobré. Byla to v případě vpředu uvedeném pudová bojovnost, pomsta, strach z nečinnosti, snad i pud sebezachování? Nevím. Víím však, že se tentýž pocit dostavoval, kdykoli jsem byl v blízké záloze za palebným sledem a měl jsem v jednotce větší ztráty. Chtěl jsem se bít, vracet ztráty, a nesměl jsem. Uchovat zálohu při plné morálce až do zasažení je nejtěžším úkolem velitelů čet a rot. Je třeba dobře vést, využívat terénu, pevně kázně, pryč od raněných a mrtvých (co možná). Sklon k panice býval vždy větší u záloh než u palebných sledů. V rukou dobrých a činných velitelů vydržely zálohy, v rukou slabých velitelů dobří vojáci utekli do palebného sledu a přeplnili jej, špatní šířili paniku dozadu.

A nyní o první zteči, která následovala po těžkém postupu proti obsazenému lesu. Víím, že byla provedena ve velkém nepořádku. Kdesi vpravo začala, slyšel jsem „hurá“, pak následovalo několik skoků, s puškou křečovitě sevrženou jsme vnikli do lesa. Mnoho mrtvých v podivných polohách. Nemyslel jsem. Domnívám se, že mozek přestal pracovat, pracoval jen pud a zrak. Bít! Vše, co se hýbe, je tvým nepřítelem! Ba i proti vlastním jsem se obracel. Pohybují se — ohrožují tě? — Toť dojmy z první zteče.

*

Velitel roty za ústupu.

Dostavily se neúspěchy. Bylo nutno pod tlakem nepřítele za dne ustupovat. Situace naprosto nevyjasněná, v bocích silný bojový hluk, rota v čel-

ním sledu praporu se zastavila k obraně v terénu málo výhodném. Mezi postupujícím nepřítelem a námi na silnici proud běženců s naloženými vozy, který se dostává do palby děl obou stran, sem tam na obzoru hořící vesnice a les. Styk s pravou rotou byl udržován, vlevo zajištěn les hlídkou mé roty. Mužstvo unavené a nervosní, dva dni nebylo teplé stravy, u roty jeden podporučík, jeden rotmistr a četař veliteli čet. Žádné rozkazy nepřicházely, neznámá SV. — krátce zmatek. Toť obraz tehdejší mé roty a situace. Přiznávám, že stále ohrožování v bocích, nejistota, pak jinými zaviněný ústup celku po velikém úspěchu našeho útoku a nemálo i válečné útrapy vyčerpaly moje nervy. Viděl jsem teď nevýhodu postavení, ale poněkud pozdě. V době, kdy nepřítel zahájil na nás palbu z děl a z kulometů, odešel jsem od roty s trubači k okraji lesa asi 300 m vzdálenému, odevzdáv velení podporučíkovi a uvědomiv čtyři spojkami. Chtěl jsem se rozhlédnout a stáhnout rotu k lesu, ale tak, abych neškodil pravé rotě (6.), která měla obsazenu vesnici Rozvadovku. Nedošel jsem k okraji lesa. Palba byla stále silnější a přiměla mne, abych se obrátil a běžel k rotě. Zastihl jsem rotu v plném a neuspořádaném ústupu. Mužstvo se shlukovalo v hloučky, utíkalo, do hlouček pátil nepřítel, vše ztratilo hlavu. Křičel jsem: „Na okraj lesa!“ Jediny rozkaz, který jsem mohl dát. Tam jsme se drželi až do večera. Je jisto, že tento chaos zavinilo všeobecné vyčerpání, ale sám jsem nebyl bez viny. Že se držela 6. rota na okraji Rozvadovky, bylo usnadněno dobrým obranným postavením, ale i tím, že v kritické době, jako je ústup, neopustil velitel svou rotu. Ovšem, nebylo toho ani třeba. Je fakt, že mi vypověděly službu nervy a že jsem ztratil klid. Při klidném uvažování mohl se na můj rozkaz někdo jiný („rotmistr“) podívat, zda vyhovuje lesní okraj pro obranu, aniž byla Rozvadovka ohrožena obklíčením, a já jsem mohl klidně vydat rozkazy na smluvené znamení, dané rotmistrem z okraje lesa.

A teď zpověď! Byla příčinou odchodu velitele od roty jen snaha nalézt lepší postavení? Nepravilo svědomí: „Nechod' nikam, je pozdě, už to začíná, je tě zde třeba, není ta nová posice výmluvou?“ — „Není výmluvou, je toho třeba, podporučík to také dokáže, rota je rozmístěna, dlouho se tady beztoho neudržíme, vlevo to praská a u lesa jsme jisti, že se nic nestane. Potřebuji to vidět.“

Poučení, které skýtá tento případ mladým kamarádům, je: „Nikdy v kritické situaci neopustíte svou jednotku!“ Zejména za ústupu jde velitel s posledními. Vojáci ho vidí a uvažují: „Vede nás, je s námi, není tak zle.“ Voják se může stát nervosním, ale velitel nesmí projevit nervositu. I když to uvnitř burácí, je nutno zachovat klid navenek. Velitel si musí uvědomit, že jeho nervositu zaplatí o tolik a tolik svěřených mu vojáků krví více, než bylo třeba. Proto se musí za všech okolností ovládat a svým klidným chováním, jasným, stručným, sugestivním rozkazováním vnášet klid do řad bojujících a důvěru v své vedení. Pak dostane kvalifikaci svého mužstva: „Náš velitel roty je na svém místě, vede nás dobře, stará se o nás, půjdeme za ním, máme ho rádi.“ Ovšem — nečinnost, lhosejnost — není klid. Čím hůře je celku (neúspěch), mužstvu, tím užší musí být styk důstojníka s vojákem. Neuplatňovat své důstojnické výsady, když je mužstvu zle (nedostatek stravy, vody, ubytování a p.).

Umyslně jsem si vybral ze začátku tohoto pojednání markantní zážitky prvních dní války, poněvadž se domnívám, že se první zážitky příští války nebudou mnoho lišit od zážitků mých, a mají proto význam pro mladé kamarády, válku neznající.

Po několika bojích se stává voják klidnějším, zkušeným bojovníkem, při zteči se však vždy projevuje jakási větší nebo menší zuřivost, ničivost, probuzení tlumených pudů. Po zteči hřebenu Col di Lana v Alpách svěřeným mi praporem jsem našel několik mrtvých dvojic do sebe zakousnutých. Byla to zteč divoká. Boj o hřeben sám trval více než hodinu. V pozdější době velitelé čet i rot spoléhali při zteči na své ruční granáty, které si brali do boje s sebou.

★

A nyní několik případů z doby, kdy jsem jako velitel roty mohl říci, že mám dostatek válečných velitelských zkušeností. Zdůrazňuji: válečných zkušeností velitelských. Není jedno, byl-li jsem ve válce harcovníkem, velitelem družstva nebo velitelem čety, roty, praporu, pluku, důstojníkem štábu. Harcovníkovi stačí statečnost, houževnatost, smysl pro povinnost k vlasti a k národu a znalost bojovat, kdežto veliteli je třeba kromě těchto vlastností a odborných vědomostí ještě bystrosti ducha, pevné vůle, smyslu pro odpovědnost, sebedůvěry a sebekázně — celého charakteru. A právě vedení v boji klade na charakter a na nervy velitelů čím výš, tím více požadavků. Soudím, že jsme mimo poznatky všeobecné získali válečné zkušenosti odborné jen na těch stupních velitelských, které jsme za války v bojích zastávali. Není též jedno, na kterém bojišti jsme většinou bojovali a zkušeností nabývali. Bojiště Francie, Italie, ohromné nahromadění materiálu a vojsk na malé poměrné frontě, těžká válka zákopová, vzájemné opotřebování a ničení všemi moderními bojovými prostředky; bojiště ruské, balkánské, méně dotované materiálem i vojsky, velmi široká fronta, velké prostory k dispozici, časté větší pohyby front, tudíž i zkušenosti získaných na východě nedalo se dobře použít na západě a bylo třeba po změně bojiště zaučít se do mentality boje neznámé a daleko těžší fronty francouzské a italské. A nyní konkrétně:

Velitel roty v krytu hranic, význam zdravotnických opatření.

Jako rekonvalescent po zranění jsem převzal dočasně velení nad rotou v krytu hranic v prostoru Cortina d'Ampezzo v Alpách. Rota roztažena na 10 km fronty. Dobré, ostřílené mužstvo také většinou po rekonvalescenci. Po dříve prožitých bojích s rotou na úzké poměrně frontě se mně toto válčení nezamlouvalo. Všude něco a nikde nic. I práci bylo v skalnaté půdě málo. Čety — i některá družstva — si vařily samy z přidělu roty, který odbíraly na několik dní. Myslil jsem, že je vše v pořádku. A tito v dřívějších bojích dobří vojáci mne při první větší místní akci nepříteli úplně zklamali. Po slabém odporu ustoupili z postavení skoro nedobytných. Nepochopitelné! Proč? Nezavinils to sám? Byli jsme všichni bezradní. Já i důstojníci roty. Až konečně můj sluha celou věc objasnil: „Hoši povídají, že zdravotnická hlídka sedí u velitele roty a na ně že čekají havrání, kdyby se jim něco stalo.“ Bylo mi jasno. Jsem vinen. Fronta roty 300 m a 10 km není totéž. Ihned jsem nařídil zřídit u každé čety sanitní hlídku na újmu bojového počtu. Byly mi milejší čety s 46 dobrými, než s 50 špatnými vojáky. Improvisovala se nosítka z příkrývek a tyčí. Vyžádal a dostal jsem více obvazového materiálu a tinktury. Vyhlásil jsem mužstvu, co bylo uděláno po stránce zdravotní, a nařídil jsem, aby v četách poddůstojníci za frontou nebo velitelé čet každého zastřelili, kdo bude z fronty utíkat. A pomohlo to! Duše davu je někdy nevyzpytatelná. Maličkost stačí a ne-

poznáváte je. Byl jsem přesvědčen, že i moje dodatečná opatření zdravotní nestačí úplně, ale stačila, aby se mužstvo vzpamatovalo, a to jsem chtěl. Tento příběh nám ukazuje, jak je nutno, aby velitelé čet, rot byli v těsném styku s mužstvem, a zejména v situacích nezvyklých, těžkých, dlouho trvajících nenechávali mužstvo samo sobě a aby přemýšleli, zda učinili vše, aby je nepřekvapil nejen nepřítel vnější, nýbrž i nepřítel vnitřní. Takto je třeba chápat starostlivost velitele o svěřené lidi. Dát, pak žádat!

*

Noční akce, význam klidu.

Za přesunu do postavení Dobro, St. Michele na sočské frontě bylo mi divno, že se celou noc intenzivně střílí, nevýjímaje dělostřelectvo. Chvillemi byl obzor v plamenech a palba vřela jako v kotli. Ptal jsem se, zda je noční útok? — Nikoliv, to se střílí vlastně ze strachu. Fronty byly těsně u sebe. Mužstvo mé roty, klidní horalové a dobří střelci, neznali dosud sočskou frontu. Bylo to peklo. Neodpovídali na palbu a intenzivně střežili předpolí. — Nejdou! Jakmile zahájily naše těžké kulomety hromadnou palbu — bylo to jedním ze znamení k poplachu —, obsadila rota rychle bojová stanoviště a nastala pekelná palba. Četa zálohy (s ručními granáty) naplnila spojovací zákop u mého krytu. Výpad byl odražen. Nepřítel nedospěl ani k první překážce. Moje činnost při odražení výpadu? Žádná! Nebylo jí třeba. Vše bylo předem nacvičeno, ba i zásah zálohy — pro každý případ. Každou noční akci odrazí jednotka klidná, pozorná, odhodlaná bránit své místo a vedená veliteli, kteří dovedou kolem sebe šířit klid a u mužstva vypěstovat sebedůvěru.

V pozdější době na alpské frontě jsem vedl hlídku nařízenou vyšším velitelstvím ve směru na elektrárnu u Araba. Hlídky byly dosti obtížné. Pod krytem bočně vysunutých zástit šla, lépe, plížila se má hlídka kupředu. Tmavá noc, mírně zasněžená krajina. Jsme před prvními dráty. V tom palba právě na mne. Nechápal jsem, jak jsme se mohli prozradit. Nehnuli jsme se, leželi jsme v bílých pláštích přilepeni k zemi. Palba i rakety ustávaly. Dlouho jsme leželi nehybně a při tom jsem se dovtipil, co nás prozradilo. Byl to jistě záblesk mých světélkujících náramkových hodinek. Jen klid nás zachránil. Klid rozuzlí i spleť noční situace. Nedělejte v noci nic unáhleně. Většinou je času dost.

*

Velitel roty za útoku, předtucha, fatalismus, statečnost.

Horečnaté přípravy k ofenzivě. Kras. Hluboké drátěné překážky. Dvoudenní dělostřelecká příprava. Věděli jsme dva dni předem, kdy vyrazíme, a viděli jsme, kterých silně drátem obklopených odporů musíme se zmocnit. Jak dlouhý je ten čas, než vyrazíme! A právě čas, nečinnost podlamovaly naše nervy. Pěchota se kryla a čekala, dlouho čekala a přemýšlela. Vnitřní hlas mi pravil: „Dej si zítra pozor, zde je to jiné, dlouho se ti nic nestalo!“ Vše bylo k útoku podrobně připraveno, nebylo třeba mé velitelské činnosti, neměl jsem u sebe přítele, který mi pomohl překonat již mnohou krizi, který mi často v boji usnadnil zapomenouti na sebe — nebylo činnosti, povinnosti, potřeby vedení. Dostavil se jakýsi tlak na žaludek, nevolnost, skleslost, netečnost, což pominulo, jakmile zasvištěly

první střely kolem uší. „Je to předtucha? Není to snad strach před zítřkem v novém, neznámém prostředí?“ — „Přece to strach není. Vždyť to znáš. Mnoho jich kolem tebe padlo, a tobě se nic nestalo. Čím vlastně jsi? Vidiš, jak tamhle právě třicítka vrhá do výšky trámy, lidi, zem a vše ničí. Byl to jejich osud — kismet. Jsi mraveněčkem proti těmto silám. Věř v osud, je spravedlivý. Co ti udělil, to tě nemine. Proto hlavu vzhůru a hled' si svých vojáků!“ Jindy jsem mívával před bojem pocit: „Dnes se ti nic nestane“, a býval jsem pak v boji dosti lekomyslný (cigareta v ústech v palebném sledu, zbytečné ukazování se a p.). Jindy mne zase varoval vnitřní hlas, abych si dal dnes pozor, a varování se často ukázalo správným. Jsou to nervy? Předtucha? Neznámé smysly? Těžko říci. Fakticky se tyto duševní pochody na bojišti dostavují a nelze je podceňovat. Já jsem se stal na bojišti fatalistou a domnívám se, že i většina frontových vojáků. Tím je pochopitelná shánka po talismanech a častá otázka frontových vojáků: „Má náš nový velitel štěstí? Brzy to uvidíme.“ Jsou velitelé, kterým se ve válce vše daří, a druzí přes veškerou námahu nemají úspěchu.

O statečnosti se mnoho řeční. Z úst povolaných i nepovolaných. A málokdo byl ve válce vždy stejně statečný. Měl své dobré dny a i dny špatné. Voják, který prožil válku světovou v bojovém sledu, nechluví se statečností, ví, že každý byl hrdinou, který vydržel na svém bojovém místě. Statečnost ztratila ve světové válce svou okázalou formu a stala se zjevem zcela všedním, stala se povinností.

*

Zprávy a pravdomluvnost v boji.

Italská fronta 1915. Rota v posici. Hlídky, vyslané v noci do předpolí, mi hlásí, že nepřítel kope před posicí sousední roty na několika místech. V svém hlášení jsem přidal, že jsou to určité sapy a že nepřítel zamýšlí asi přepadnout sousední opěrný bod, velmi důležitý jako flankoviště. Velitelství divise tuto zprávu prověřilo; zjistilo se, že bylo pod flankovištěm v noci kopáno, ale veliteli této roty se věc nezdála nebezpečnou. Mé působivé hlášení nabylo v štabu divise vrchu. Byl nařízen noční výpad za tím účelem, aby sapy byly zničeny. Výpadu se zúčastnila půlrota a ženisté. Výsledkem výpadu bylo několik raněných a mrtvých. Sapy zničeny nebyly, protože neexistovaly; jen pod kopcem bylo několik záhrabů od nepřátelských hlídek.

Tento případ mne dlouho mrzel. Příliš jsem povolil uzdu své fantasii. Můj posudek byl s hlediska odborného naprosto správný a nepřítel nám nemohl učinit nic horšího, než vést sapy na nepřijemné mu flankoviště. Ale sám jsem věc neviděl, ba nehlásil jsem jen to, co mi dvě hlídky oznámily, nýbrž „přidal jsem“ — jistě ne ve zlém úmyslu. — „Nechtěls nadřazeným ukázat, jak rychle a správně dovedeš vystihnout situaci?“ Snad i to. Činný velitel je na frontě velmi ceněn. Ale nesmí „slyšet trávu růst“. Má-li již nějaký názor na situaci, je třeba hlásit nejdříve fakta a jasně je odělit od svého názoru, podepřeného důvody. Zejména u bojujících jednotek je sklon k zveličení událostí jak u vojáků, tak i u velitelů, při neúspěchu i při úspěchu. Stávaly se případy, kde v úmyslu zakrýt neúspěch byly hlášeny zprávy nepravdivé co do síly nepřitele, vlastních ztrát a vlastní situace. Úmyslné nepravdivé hlášení v boji je zrada. Vyšší velitelství se rozhodují podle hlášení bojového sledu. Jsou-li hlášení nepravdivá, zveličená, přemrštěná, rozhodnou se špatně: trupa to pak zaplatí velikými ztrátami a celek nemá úspěchů. Důstojník musí být

naprosto reelní, poctivý. Není možno vždy zvítězit. Vychovávejte svěřené vojáky k pravdomluvnosti, i když je pro dotčeného vojáka nepříjemná. Je to jednání důstojné muže. Cenu této vlastnosti poznáte nejlépe v boji.

*

Rota na odpočinku po ofenzivě, činnost velitele roty.

Po skončení ofenzivy byl pluk stažen z fronty k odpočinku a k doplnění a ubytován zčásti po vesnicích nedaleko za frontou. Po malém úspěchu za velikých ztrát byla nálada ve vojsku dosti sklíčená. Též zásobování vážlo a nebylo valné. Vše pokleslo na mysli. Chtěli jsme klid, odpočinek. Dlouho již trvala válka. Brzy jsem jako velitel roty poznal, že „fňukání“ nemá smyslu, ba, že je i škodlivé. Kázeň se uvolnila, „sýčkové“ zvedali hlavu, nepravidelné zásobování a veliké ztráty byly jim vodou na mlýn. Bylo třeba jednat. Teď není pro velitele odpočinku! Proto jsem učinil vše směrem nahoru i dolů, aby především bylo zlepšeno zásobování. Jak já, tak i zbylí kadet jsme jedli po dobu krise v rotě stravu mužstva, ač jsme měli možnost koupit si lepší v hostinci. Čokoládu z důstojnického přidělu a i část cigaret jsem rozdál. Voják viděl, že stejně a dobrovolně s ním strádáme, a byli jsme jejich. Pravá cena lásky a úcty vojáka k veliteli se pozná v kritických chvílích boje, kdy už není velitelů ani podřízených, kdy je jen člověk vedle člověka. Zaměstnával jsem rotu a zaměstnání se stávalo postupně intenzivnějším. Zpěv za pochodu, krátká cvičení, defilování. Odpoledne prohlídka zbraní nebo sportovní závod. Dobré výkony jsem pochválil, někdy i cigaretami odměnil. Staral jsem se, aby mužstvo dostalo zasloužená vyznamenání a projevoval jsem náklonnost k vojákům, kteří se v posledním boji vyznamenali. Při nástupu k vydání denního rozkazu jsem požadoval vzorný pozdrav, čistý ústroj, jako na vycházku, i když jsme byli na vsi. Někteří vojáci veselé letory mi byli v době po zaměstnání a za přestávek neocenitelnými pomocníky při „lčení“ roty. Jsou to zdánlivě malichernosti, ale opominutím jich se stávají veliké, nebezpečné věci. Jak přicházely doplňky, utužoval jsem kázeň a zvýšil své požadavky na výcvik. Postaral jsem se o to, aby starší vojáci ukázali mladým, jak se to v boji dělá, a už jsem měl vyhráno. Rota byla zakrátko zase dobrá, boje schopná. Železný kádr roty starých, osvědčených frontových vojáků byl mnou vyléčen, a oni zase přenesli své zkušenosti na mladé, boje neznalé vojáky, u kterých byli ve veliké úctě. Kolikrát se tento děj ve válečném životě roty opakoval! Jak nerozumné by bylo přenechat vše osudu, čekat a „zaslouženě odpočívat“, anebo za uvedených okolností vyžadovat službu se vši přísností. Jak snadno se pak přestřelí! A potom? Tento případ nám ukazuje, jak důležité je, aby důstojník-velitel znal psychu svého vojáka. Pak bude jeho dobrým vůdcem i v dobách zlých. Ruka velitele musí být pevná, ale ne tvrdá!

*

Velitel roty v obranném postavení (posiční válka), zhouba nečinnosti.

Později byl dán pluk do postavení v dosti klidném úseku Alp. Převzal jsem postavení neupravené, nečisté. Před vystřídáním (za obhlídky) jsem našel mužstvo nečinné, povalovalo se v krytech, ač bylo krásně, důstojníci hráli v karty v krytu velitele roty. Přidáme-li k tomu, jak vypadala posice,

možno si učinit obraz o hodnotě jednotky i velitelského sboru. Jaký pán, taký krám. Slibil jsem si, že u nás bude jinak. A bylo. V posici není nebezpečnějšího nepřítele nežli zahálka, nečinnost. Nečinnost rozleptá i nejlepší jednotku. Velitel roty musí intensivně přemýšlet, jak vhodně zaměstná rotu bez přepínání sil. Proto právě v posici byl jsem často u mužstva. Buď v krytu nebo na práci. Vhodné povzbuzující slovo bylo nad zlato. Každou změnu v náladě mužstva jsem brzy zjistil a žárlivě jsem střežil morálku roty, pamatuje na neblahé zkušenosti z krytu hranic. Nebezpečné živly jsem od roty včas odstranil do pracovních rot. Byl stanoven plán prací. Pracovalo se ve dne na místech, do kterých nepřítel neviděl, v noci na exponovaných místech, anebo o překážkách. Každá četa musila denně, hlavně v noci, provést v dosti hlubokém předpoli dvě, nejméně jedno hlídkování, což bylo mnou řízeno. Nechtěl jsem, aby mi rota odvykla boji a palbě ve volném terénu a zčásti jsem přiděloval hlídkám k zaučení nově došlé doplňky. Několik velmi pěkných úspěchů hlídek značně pozvedlo sebevědomí roty a pozdější ofensiva nebyla mužstvu ničím novým. Neodvykli! Nemohu říci, že by má rota v posici zahálela. Víím také, že se v pozdější době před úsekem roty neukázala hlídka nepřátelská.

Proto se chraňte nečinnosti v posici! Je horší než nepřítel.

*

Důstojník, družnost, kamarádství.

Vratme se o rok zpět do Karpat před gorlickou ofensivu. Byli jsme staženi z fronty, doplněni a cvičeni pro nastávající ofensivu. Byl jsem velitelem roty a měl jsem za sebou již dosti bojů, které ze mne samotáře učinily člověka tvrdého. Neměl jsem pochopení pro různá povyražení kamarádů, pro mne byla jen služba, boj. Marň jsem hledal druhého, který by byl také takový. A přece je můj postup správný. Doba je příliš vážná, abych vyhledával veselí, stýkal se s kamarády, konečně ani mě to nebaví. „A smíš takový být? Není tvou povinností, aby ses věnoval svým kamarádům, byl k nim laskav, každému dal to nejlepší ze svého „já“? Dovedeš to, jen chť! Kdož ví, nebude-li již zítra pozdě.“ A změnil jsem se, pomalu, ale přece. Ve válce vidíme nejlépe, jak je vše pomíjející. Včera jsme vesele spolu hovořili a dnes již jednoho z nás není. Kdo zítra, nebo ještě dnes? Proto si ceňte družnosti, upřímného kamarádství již v míru, pamatujte, že jste bratrstvem stejného osudu ve válce, kde se na bojišti ukáže nejlépe pravá cena dobrého, upřímného, obětovného kamaráda.

*

Velitel roty roku 1917, úpadek morálky roty.

Dlouho trvající válka těžce doléhala na morálku trupy i zápolí. Náklaza se šířila. Z očí vojáků jsem vyčetl často otázku: „Proč?“ Jak odpovědět? Nebylo v rotě buřičů, ne, tajně jsme reptali všichni. Ale já jsem za rotu odpověden. Moje starostlivost o rotu, o stravu, o ústroj byla mužstvem vděčně uznávána, ale viděl jsem také, že je vše unaveno, nemocno. Mohu to napravit? Tresty? — Tím dokáži pravý opak. — Povlností? Tím hůře. Co tedy dělat? Po vojensku jako vždy dosud. Přímo na nebezpečí. Svolal jsem rotu a řekl jim asi toto: „Hoší, vy toho máte dost, já toho

mám také dost, ale když už v tom z povinnosti jsme, doděláme svou práci poctivě. Chcete?“ Odpověď byla kladná a bojová hodnota roty aspoň na nějaký čas zachráněna. Tento případ nám ukazuje, jak se v kritické době dlouho trvající války nevyplácí chytráctví, slibování, kázání a umravňování. Mužné slovo, pronesené v pravý čas a na pravém místě, dokáže mnoho. Posledním prostředkem nadřízených velitelů proti jednotkám, nákaze propadlým, buď odstrašující trest, provedený se vši mocí a bezohledností k potlačení odporu a k zničení nepřítele ve vlastních řadách. Slabost je pak nemístná, trest buď neosobní. „Vlast trestá zbloudilého syna.“

*

A nyní několik zážitků z doby, kdy jsem velel praporu na frontě.

Shodou okolností se stalo, že jsem velení nad praporem převzal vždy v kritickém období (za ofensivy, za pronásledování anebo za obrany velmi exponovaných míst). Byl jsem u praporu jediným aktivním velitelem roty.

Velitel roty převezme v boji velení praporu.

Po prvé jsem velel praporu roku 1915, kdy narychlo převezený pluk provedl u Blechnarky v Karpatech místní akci k získání důležitého bodu. Zapadali jsme někde až po pás do sněhu v lesnaté a kopcovité krajině. Náš prapor, postupující po hřbetu a po svazích, vnikl do lesa a narazil v něm na nečekaně silný odpor. Sousední prapory zůstaly značně pozadu. V tom mi spojka od praporu hlásí, že velitel praporu padl. Prapor v lese v boji, před námi palisády, je 12 hodin — poledne, slunečno. Sousední prapory ustupují v pořádku. Asi je útok odvolán. Za mnou sněhová pláň asi 500 m. Co dělat? Je zajímavé, že se mi vracely myšlenky, které na mne působily již při prvním boji. Tehdy jsem se v tísní situace chopil pušky a nyní jsem chtěl vyřešit situaci praporu ztečí. Skupinka vojáků blízko mne však za mnou nešla. Palisády a na kopci kulomety! Lehl jsem. „Víš přece, že musíš vést hlavou a ne rukama. Klid! Na tobě záleží, jak to zde s praporem skončí.“ Právě mi spojka od praporu odevzdává rozkaz pluku, aby prapor ustoupil do původního postavení. Mohu klidně říci, že jsem z této nepěkné situace přivedl prapor zpět dobře a bez velikých obětí ústupem po částech a ponecháním polních stráží v dotyku, pokud prapor nepřekročí planinu. Ovšem slabé polní stráže byly zajaty nebo postříleny, když nepřítel věc zpozoroval a vyrazil na okraj lesa; jádro praporu však se již vrátilo. Má-li nenadále převzít vyšší velení v boji mladý důstojník, není to věc snadná. Vyžaduje to mnoho z těch vlastností, o kterých jsem se ze začátku zmínil. Též mnoho klidu, rozvahy a sebedůvěry. „Chci teď vydat ze sebe to nejlepší“, musí být jeho hlavním vodítkem.

Mnohokrát mi byla za války ještě dána příležitost velet praporu kratší nebo delší dobu. Jako velitel praporu jsem disponoval rotami, a to různé podle vlastností a schopností toho neb onoho velitele roty. Jako velitel roty jsem znal většinu svých vojáků a celkem i jejich bojovou hodnotu. Disponování bylo již detailnější v tom smyslu, že jsem přihlížel nejen k použitelnosti velitele čety k tomu neb onomu úkolu, ale i k bojové hodnotě jeho mužstva. A v četě jsem jako velitel čety znal dobře své lidi a věděl jsem, čeho mohu od toho neb onoho požadovat. Mohl jsem jako velitel čety disponovat účelně i jednotlivci.

Navždy mi však zůstaly v paměti dojmy z vyličené situace, kde jsem byl nečekaně postaven před těžký úkol velitelský. Je dobře i s tím počítat a být odborně i duševně připraven.

*

Důstojník štábu ve styku s trupou.

Roku 1917 jsem byl povolán k službě v štábu. Na své další válečné pouti jsem prošel službou štábu u sboru, jezdecké divise, smotatné horské brigády rakouské, pěší divise německé a na sklonku roku 1918 v štábu divise srbské.

Není mým úmyslem šířit se o službě v štábu. Chci se jen stručně a souhrnně zmínit o tom, jaké vlastnosti důstojníka štábu byly na frontě vysoko ceněny a které byly odsuzovány. Píši o tom proto, že máme dnes již důstojníky štábu, kteří válku neprožili, a důstojníky štábu, kteří nekonali službu štábu ve válce.

Trupa důvěřovala a měla ráda ony důstojníky štábu, kteří se osobně přesvědčovali o situaci v přední linii, praktické návrhy trupy povýšeně nezavrhovali, opírajíce se o své úvahy teoretické, zjednávali osobní styk s důstojníkem trupy akci provádějícím, neuplatňovali své „vysoké“ názory s trupou a hlavně mluvili trupě pravdu, neklamali ji nemožnými výklady a neslibovali podporu v boji, kterou nemohli splnit a nesplnili.

K takovým důstojníkům štábu měla trupa vždy důvěru. Naopak, nadutost, bohorovnost, nedostatek taktu ve styku s trupou a vědomé klamání („napalování“) trupy bývaly příčinou nenávisti trupy k štábům.

Přece vše v boji závisí na provedení, na trupě. Toho si byla trupa vědoma a oplácela zlé zlým.

Důstojník štábu, který si dovedl svými vlastnostmi získat důvěru trupy, byl taktičtější a klidnější, těšil se u trupy veliké vážnosti, úctě a oblibě, což bylo v zájmu společné věci.

Co znamená důvěra trupy ve vedení?

Pamatujme, že jsme všichni na jedné lodi!

Podplukovník gšt. Julien Flipo:

Úvahy o motorisaci a mechanisaci.

Přehled o dnešním stavu této otázky ve francouzské armádě.*)

I. Účel rozpravy.

Účelem této rozpravy je podat:

několik všeobecných úvah o motorisaci a mechanisaci,
některé údaje o stavu této otázky ve francouzské armádě.

Odborníkům v tomto oboru bude se snad zdáti, že přednáška postrádá přesnosti, kterou by od ní očekávali. Prosím za omluvení, neboť obracím se k širšímu posluchačstvu, jsem nucen pojednat o otázce v jejím celkovém pojetí a vtěsnat ji do velmi všeobecného rámce.

*) Předneseno na vyzvání KVÚV. v Milovicích.